

Samiske språk og dialekter

Table of contents

1 Sørsamisk.....	2
2 Umesamisk.....	3
3 Pitesamisk.....	3
4 Lulesamisk.....	3
5 Nordsamisk.....	3
6 Enaresamisk.....	4
7 Skoltesamisk.....	4
8 Akkalamisk.....	4
9 Kildinsamisk.....	4
10 Tersamisk.....	4

Det samiske språkområdet strekker seg tradisjonelt over deler av Norge, Sverige, Finland og Russland, fra de nordlige deler av Hedmark fylke i Norge og Kopparbergslän i Sverige i en 150-300 km bred sone nordover og østover til de østlige deler av Kolahalvøya. Språkområdet er ikke enhetlig, men kan deles inn i ti hoveddialekter sørfra som i tabellen nedenfor.

Hoveddialekt	Dialektgruppe	
Sørsamisk	sørsamisk i vid forstand	vestsamisk
Umesamisk, "Svensksamisk"		
Pitesamisk, "Svensksamisk"	Sentralsamisk	
Lulesamisk, "Svensksamisk"		
Nordsamisk		
Enaresamisk		østsamisk
Skoltesamisk		
Akkalasamisk	Russisksamisk, Kolasamisk	
Kildinsamisk		
Tersamisk		

Table 1: Samisk dialektinndeling

Termene sørsamisk i vid forstand og østsamisk kan til en viss grad underbygges rent språklig, mens "russisksamisk" og spesielt "svensksamisk" er mer geografiske benevelser enn språklige. Kolasamisk er en geografisk term, men kan også begrunnes språklig.

Tradisjonelt har det blant de finske språkforskere vært vanlig å dele hoveddialektene i to grupper, østsamisk og vestsamisk (fra og med nordsamisk og vest-/sørover). Den skarpeste grensen mellom naborialekter går mellom disse gruppene, og en del isoglosser følger også denne grense. Det er imidlertid også mulig å regne med en tredeling på grunnlag av språktrekk: østsamisk (som ovenfor), sentralsamisk (nordsamisk -pite-samisk) og sørsamisk i vid forstand (fra og med umesamisk). Denne inndeling pleier blant annet de svenske språkforskere å holde seg til. Inndelingen avhenger naturligvis av hvilke isoglosser man legger mest vekt på. Også grensen mellom nordsamisk og lulesamisk er systematisk en viktig grense selv om den ikke synes å være en altfor stor barriere for den praktiske språkforståelse mellom disse grupper.

1. Sørsamisk

kan inndeles i tre underdialekter:

1. sørlig Jämtlandssamisk innen Undersåker og Mittådalen og Tännäs i Härjedalen i

Sverige og Rørosområdet i Norge.

2. nordlig Jämtlandssamisk innen (tidligere) Kall (nå del av Åre kommune), Offerdal, Hotagen, Skalstugan (også innen Åre) i Sverige og innen Meråker, Stjørdal og Snåsa i Norge.
3. Åselesamisk innen sørlig Tärna (med Stensele) Vilhelmina i Sverige og innen Vefsnområdet (Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Bindal, Namdal) i Norge til Ranafjorden.)

Frostvikendialekten danner overgangen mellom Jämtlandssamisk og Åselesamisk.

[Les mer...](#)

2. Umesamisk

tales tradisjonelt fra Umeälven innen Malå, Sorsele, nordre Tärna i Västerbottens län og innen sørlig Arvidsjaur i Norrbottens län i Sverige. Denne hoveddialekt er vel neppe representert på norsk side i dag.

3. Pitesamisk

område går tradisjonelt fra nordlig Arvidsjaur og nordlig Arjeplog til Piteälven innen Norrbottens län i Sverige og innen Nordland fylke fra Rana til Fauske på norsk side.

4. Lulesamisk

tales fra Piteälven i sør til Kaitumälven i nord innen Jokkmokk og Gällivare kommuner i Norrbottens län i Sverige og i Norge i Tysfjord, Hamarøy og Sørfold.

5. Nordsamisk

kan deles inn i tre undergrupper av dialekter:

1. Tornesamisk som snakkes i Jukkasjärvi og Karesuando (nå Kiruna kommune) i Norrbottens län i Sverige og vestre Enontekiö i Finland, og fra Ofoten i Nordland, Hinnøy, Gratangen til og med Nordreisa i Nord-Troms i Norge.
2. finnmarksamisk, med
 1. en vestlig gren i Midt- og Nord-Troms og Vest-Finnmark (til Šuošjávri) i Norge og Enontekiö, Vest-Enare og nordlige Sodankylä (Vuotso, Purnumukka) i Finland,
 2. en østlig gren i Øst-Finnmark (Karasjok, Porsanger, Tana og Varanger), og i Enare og Utsjoki i Finland.
3. Sjøsamisk fra Kvæningen til Varanger langs kysten av Norge.

Før den andre verdenskrig fantes det sjøsamisk i Petsamoområdet på nåværende russisk område. Gamle sjøsamiske dialekter fra Sør-Troms til Nordland er erstattet med tornesamisk og lenger nord (stedvis) med Finnmarksamisk ("innlandssamisk").

Nordsamisk tales også lenger sør både i Norge og Sverige. For Sveriges del er dette

resultatet av en nordsamisk utvandring med røtter helt til Kautokeino via Karesuando dels frivillig men først og fremst etter pålegg fra svenske myndigheter. Forholdsvis nylig har noen familier på norsk side flyttet til reinbeitedistrikter sørpå som er blitt stående delvis ubenyttet eller helt tomme.

[Les mer...](#)

6. Enaresamisk

tales innen Enare kommune i Finland (rundt Enaresjøens vassdrag).

7. Skoltesamisk

opptrer i fire underdialekter:

1. Neidendialekten innen Neiden-området i Øst-Finnmark i Norge.
2. Pasvik-/Petsamodialekten i Boris Gleb (finsk Kolttaköngäs), Petsamo og Muotka før den andre verdenskrig. Av dem som evakuerte fra det området som av Finland ble avstått til Russland, har de fleste slått seg ned i Enare mellom Ivalo og Nellim.
3. Suonikylädialekten i Suonikylä og sørlig Petsamo før den andre verdenskrig. De som flyttet til Finland etter krigen, har bosatt seg i området Nitsjärvi - Sevettijärvi, Kirakkajärvi innen Enare kommune.
4. Nuortijärvidialekten i området Tulomajoki {Nuortijärvi (Notozero) og Hirvasjärvi (russisk: Girvasozero) i Russland}.

Betegnelsen "skoltesamisk" brukes her i mangel av en bedre betegnelse, men denne betegnelsen klinger visstnok dårlig for dem som representerer denne språkgruppen i Norge. "Østsamisk" som har vært foreslått som navn på denne språkgruppen, er som man ser av oppstillingen foran, flertydig.

8. Akkalamisk

tales innen områdene Akkala (russisk: Babinsk eller Babino) og Jokostrov ved Imandrajärvi, Jona og derifra mot Kolahalvøya. Denne språkgruppen regnes gjerne til Kildinsamisk slik at antallet hovedspråkgrupper blir ni istedenfor ti.

9. Kildinsamisk

tales innen Kildin, Songui, Maaselkä, Teriberka, Umpjaur (russisk: Ombozero), Luujärvi (Lovozero), Voronensk (Voronje) og Varsina (Varzino) i Russland. I begynnelsen av dette århundre ble denne dialekt også talt i Ljavozero på vestlig Kola.

10. Tersamisk

er tradisjonelt talt i Jokanga, Kamensk, Lumbovsk, Sosnovka og Tsalmyvarre. Ved århundreskiftet fantes denne dialekt også i Ponoï på Øst-Kola

